MM21

VERTROULIK

RAAD VIR GEESTESWETENSKAPLIKE NAVORSING

WERKGELEENTHEDE IN DIE NOORD-SOTHOTUISLAND IN 1968

INSTITUUT VIR MANNEKRAGNAVORSING

PRETORIA

1970

HSRC 001 3072068

Klasnr./Class No.	Registernr./No.
001.3072068 HSRC MM 21	39844/6

RAAD VIR GEESTESWETENSKAPLIKE NAVORSING

Privaatsak 41, Pretoria, Republiek van Suid-Afrika

President:	Dr. P.M. Robbertse
Vise-presidente:	Dr. A.J. van Rooy en dr. J.D. Venter
Sekretaris:	Mej. K.M. Henshall
Direkteur:	Instituut vir Mannekragnavorsing: Mnr. W. Verhoef

Institute en Departemente van die RGN

Instituut vir Geskiedenisnavorsing

Instituut vir Kommunikasienavorsing

Instituut vir Mannekragnavorsing

Instituut vir Navorsingsfinansiering en -koördinering

Instituut vir Opvoedkundige Navorsing

Instituut vir Psigometriese Navorsing

Instituut vir Sosiologiese Navorsing

Instituut vir Statistiese Navorsing

Instituut vir Taal, Lettere en Kuns

Departement van Inligting en Spesiale Dienste

Administrasie

Funksies van die RGN

Die RGN onderneem, bevorder en koördineer navorsing op die gebied van die geesteswetenskappe, dien die Regering en ander instansies van advies insake die benutting van navorsingsresultate en versprei inligting betreffende die geesteswetenskappe.

39844

MM21

RGN·HSRC

RGN-BIBLIOTEEK

HSRC LIBRARY

VERVALDATUM/DATE DUE

1987 -07- 1 5

WERKG

H.J. REDELINGHUYS, M.A.

0000504522

INSTITUUT VIR MANNEKRAGNAVORSING

DIREKTEUR: MNR. W. VERHOEF

PRETORIA

1970

Kopiereg voorbehou

001.3072068 HSRC MM 21

050452

2844363866

RGN BIBLIOTEEK HSRC
1978 -10- 30
STANDKODE
001.3072068 HSRC MM21
BESTELNOMMER
G
NOMMER
39844 6

VOORWOORD

Sedert 1967 is die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing (voorheen die Nasionale Buro vir Opvoedkundige en Maatskaplike Navorsing) op versoek van die Departement van Bantoe-administrasie en -ontwikkeling en die Departement van Bantoe-onderwys besig met opnames van werkgeleenthede in die Bantoetuislande. Verslae oor werkgeleenthede in die Transkei, die Tswanatuisland, die Ciskei, Witzieshoek en Natal is reeds gepubliseer en word nou gevolg deur die huidige verslag. Verslae oor die ander Noord-Transvaalse gebiede sal ook eersdaags vrygestel word.

'n Besondere woord van dank word gerig aan die beamptes van die Departement Bantoe-administrasie en -ontwikkeling, sonder wie se hulp hierdie navorsing onmoontlik sou gewees het.

PRESIDENT

INHOUD

BLADSY

1	INLEIDING	1
1.1	Doelstellings met die ondersoek	1
1.2	Omskrywing van begrippe	1
2	METODE	2
2.1	Agtergrondsgegewens	2
2.2	Ondernemingsopname	2
2.3	Opnamegebied	3
3	HUIDIGE WERKGELEENTHEDE	3
3.1	Werkgeleenthede volgens beroepsgroep	3
3.2	Werkgeleenthede volgens industriële sektor	11
3.3	Werkgeleenthede volgens sektor en distrik	13
3.4	Werkgeleenthede volgens sektor en beroepsgroep	15
4	KWALIFIKASIEVEREISTES	16
4.1	Werkgeleenthede volgens kwalifikasievereistes	16
4.2	Kwalifikasievereistes volgens beroepsgroep	17
4.3	Kwalifikasievereistes volgens bevolkingsgroep	18
5	TOEKOMSTIGE WERKGELEENTHEDE BY BESTAANDE ONDERNEMINGS	19
5.1	Toekomstige werkgeleenthede volgens sektor	19
5.2	Toekomstige werkgeleenthede volgens beroepsgroep	20
5.3	Toekomstige werkgeleenthede volgens kwalifikasievereistes	21
6	ARBEIDSAANBOD EN WERKGELEENTHEDE	22
7	SLOT	22

BYLAES

A Tabel van werkgeleenthede, gevulde poste vir subberoepsgroepe volgens bevolkingsgroep en geslag

B Tabel van werkgeleenthede, ongevulde poste vir subberoepsgroepe volgens bevolkingsgroep en geslag

C Tabel van huidige en toekomstige werkgeleenthede vir subberoepsgroepe

TABELLE

		BLADSY
3.1	BEROEPE (HUIDIGE EN TOEKOMSTIGE) AANGETREF IN DIE NOORD-SOTHOTUISLAND VOLGENS BEROEPSGROEP	4
3.2	GEVULDE POSTE, ONGEVULDE POSTE EN WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP	7
3.3	WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPS- EN BEVOLKINGSGROEP	8
3.4	WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP EN GESLAG	9
3.5	WERKGELEENTHEDE VOLGENS SUBBEROEPSGROEP VIR DIE PROFESSIONELE BEROEPSGROEP	10
3.6	WERKGELEENTHEDE VOLGENS SUBBEROEPSGROEP VIR DIE AMBAGTE	11
3.7	BEDRYFSTIPES WAT IN DIE NOORD-SOTHOTUISLAND VOORKOM VOLGENS SEKTOR	12
3.8	WERKGELEENTHEDE VOLGENS INDUSTRIËLE SEKTOR	13
3.9	WERKGELEENTHEDE VOLGENS SEKTOR EN DISTRIK	14
3.10	WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP EN SEKTOR	15
4.1	WERKGELEENTHEDE VOLGENS KWALIFIKASIEVEREISTES	16
4.2	WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP EN KWALIFIKASIEVEREISTES	17
4.3	BREË KWALIFIKASIEVEREISTES VOLGENS BEVOLKINGSGROEP	18
5.1	TOEKOMSTIGE WERKGELEENTHEDE VOLGENS INDUSTRIËLE SEKTOR	19
5.2	VERWAGTE GROEI IN WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, SOOS DEUR WERKGEWERS AANGEDUI	20
5.3	TOEKOMSTIGE WERKGELEENTHEDE VOLGENS BREË KWALIFIKASIEVEREISTES	21

1 INLEIDING

Hierdie verslag oor werkgeleenthede in die Noord-Sothotuisland in 1968 is die sewende in 'n reeks wat oor die werkgeleenthede in die Bantoetuislande handel. In die eerste verslag van hierdie reeks, naamlik Werkgeleenthede in die Transkei is die algemene uitgangspun= te, agtergrond, probleemstelling en metode volledig behandel en word dus nie weer in hierdie verslag uiteengesit nie. Punte wat nodig is vir die interpretering van die gegewens word kortliks aangestip.

1.1 DOELSTELLINGS MET DIE ONDERSOEK

Die doelstellings met die ondersoek is drieledig, naamlik -

(a) die bepaling van die huidige en toekomstige werkgeleenthede in die Noord-Sothotuisland,

(b) die bepaling van die kwalifikasievereistes wat vir bogenoemde werkgeleenthede geld, en

(c) om 'n raming te maak van daardie gedeelte van die ekonomies bedrywige bevolking wat in dié tuisland deur die beskikbare werkgeleenthede buite die landbou geabsorbeer kan word.

1.2 OMSKRYWING VAN BEGRIPPE

1.2.1 Werkgeleenthede

Die aantal gevulde plus ongevulde poste wat op 'n sekere tydstip by 'n onderneming bestaan, word vir die doel van hierdie verslag as werkgeleenthede beskou. 'n Werkende eienaar word beskou as 'n be= kleër van 'n pos.

1.2.2 "Huidig" en "toekomstig"

Die begrip "huidig" dui op die tydstip wanneer die opname gemaak is, naamlik Augustus 1968, terwyl "toekomstig" dui op 'n 5-jaarperiode, van datum van opname tot en met Augustus 1973.

1.2.3 Kwalifikasievereistes

Met kwalifikasievereistes word bedoel die minimum kwalifikasies (skolasties en/of beroepsopleiding) waaroor 'n werknemer gewoonlik moet beskik om in 'n pos aangestel te word.

2 METODE

In die lig van die doelstelling het die algemene metode daaruit bestaan dat daar van agtergrondsverslae en 'n ondernemingsopname gebruik gemaak is.

2.1 AGTERGRONDSGEGEWENS

Alvorens 'n veldwerker met sy opname in 'n distrik begin het, het hy eers die volgende inligting by die distriksamptenare van die Departement Bantoe-administrasie en -ontwikkeling verkry:

(a) Die getal en soort ondernemings in die distrik,

(b) name en adresse van erkende kerkgenootskappe wat in die distrik bedrywig is,

(c) 'n raming van die bevolkingsyfer (de jure en de facto), en

(d) die getal ekonomiese landbou-eenhede (indien moontlik).

2.2 ONDERNEMINGSOPNAME

2.2.1 Vraelys

Inligting wat deur veldwerkers ten opsigte van die werkgewer se organisasie deur middel van 'n vraelys (vir 'n voorbeeld kyk vorige verslae) verkry is, is die volgende:

(a) Die verskillende beroepe in sy organisasie;

(b) die getal gevulde en ongevulde poste vir elke beroep;

(c) die verwagte uitbreiding van werkgeleenthede binne die volgende 5 jaar;

(d) die getal werkgeleenthede 5 jaar gelede, en

(e) die minimum opvoedkundige kwalifikasies wat vir die verskillende beroepe (huidige en toekomstige poste), vereis word.

Veldwerk het in Augustus 1968 plaasgevind. Slegs in die geval van kerkgenootskappe is daar van posvraelyste gebruik gemaak. Met die uitsondering van die vraag oor die getal werkgeleenthede 5 jaar gelede was die reaksie op die ander vrae bevredigend.

2.2.2 Steekproef

Die algemene metode om die totale werkgeleenthede te bepaal, was om 20 persent van alle ondernemings in die Noord-Sothotuisland waar

die indiensnemingspatroon min of meer eenvormig is, te betrek en as verteenwoordigend van die universum van sodanige ondernemings te beskou. Hierdie ondernemings was beperk tot kleinhandelaars, slaghuise, groentewinkels, kafees en eethuise. Alle ander ondernemings is volledig in die opname betrek. Boerderye in die tuisland, tuisnywerhede en nywerhede in grensgebiede en werkgewers van huisbediendes is nie in die opname betrek nie. Die ondernemings wat by die steekproef betrek is, se gemiddelde indiensneming is tot dié van die universum vergroot. Vir sover dit die indiensneming by kerkgenootskappe betref, is slegs daardie kerkgenootskappe wat reageer het, se gegewens gebruik.

2.3 OPNAMEGEBIED

Die opnamegebied het al die Bantoesakekommissarisdistrikte van die Noord-Sothotuisland ingesluit, naamlik: Pietersburg, Potgietersrus, Bochum, Tzaneen, Duiwelskloof, Soekmekaar, Bosbokrand, Phalaborwa, Sekhukhuniland, Nebo en Groblersdal.

3 HUIDIGE WERKGELEENTHEDE

3.1 WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP

3.1.1 Beroepe wat in die Noord-Sothotuisland voorkom

Vir die doel van hierdie verslag is die beroepe wat in die Noord-Sothotuisland aangetref is, in beroepsgroepe ingedeel. In tabel 3.1 volg 'n uiteensetting van die indeling van beroepe in beroepsgroepe. Die uitgangspunt vir die spesifieke indeling is dat die groepering in 'n mate die opleiding sal weerspieël en terselfdertyd vergelykbaar sal bly met ander beroepsindelings, byvoorbeeld dié van die Departement van Statistiek en die indeling wat tans algemeen in die navorsing van die Instituut vir Mannekragnavorsing gebruik word.

TABEL 3.1

BEROEPE (HUIDIGE EN TOEKOMSTIGE) AANGETREF IN DIE NOORD-SOTHO-TUISLAND, VOLGENS BEROEPSGROEP

Beroepsgroep (hoofletters) en subberoepsgroep (kleinletters)	Beroepe aangetref in die Noord-Sothotuisland
PROFESSIONELE WERKERS	
Ingenieurs en verwante werkers	Ingenieur
Natuurwetenskaplikes en agronome	Agronoom, huishoudkundige
Medici, tandartse en paramediese werkers	Medikus, oogkundige, apteker, fisioterapeut, radiografis, dieetkundige, arbeidsterapeut, paramedies (algemeen)
Verplegingsberoepe	Verpleegster, verplegingslektrise, vroedvrou, leerlingverpleegster, gesondheidsbesoeker, hospitaalmatrone, hulpverpleegster, verpleegassistent
Tegnici en tegniese assistente	Tegnikus (tekenaar, ingenieurswese, laboratoriumtegnikus), tegniese assistent (natrekker, ander), landbouvoorligter en landboubeampte, bosbouer
Onderwysberoepe	Onderwyser (laer en sekondêre skool, beroepsopleidingskool), inspekteur, toesighouer, dosent
Regsberoepe en rekenmeesters	Regsassistent
Predikante en priesters	Predikant, priester, evangelis, geestelike werker, leerling priester, teologiese dosent
Skrywers, joernaliste en vertalers	Skrywer, joernalis, vertaler
Sosiale werkers en bibliotekarisse	Sosioloog, sosiale werker, bibliotekaris
BESTURENDE, UITVOERENDE EN ADMINISTRATIEWE WERKERS	
Uitvoerende en administratiewe werkers (owerheid)	Verkose beampte, hoëvlak administratiewe beampte, hoëvlak uitvoerende beampte, skoolraadsekretaris
Bestuursberoepe	Bestuurder (groot en kleinhandel), hoëvlak administratiewe beampte (nie owerheid) bv. stadsklerk en hospitaal sekretaris, bestuurder (onder), werkende eienaar

TABEL 3.1 (vervolg)

Beroepsgroep (hoofletters) en subberoepsgroep (kleinletters)	Beroepe aangetref in die Noord-Sothotuisland
KLERKLIKE WERKERS	
Boekhouers	Boekhouer, rekenmeester (nie geregistreer), kassier
Tiksters en snelskriftiksters	Tikster, snelskriftikster
Klerke	Klerk, ontvangsdame, tolk
VERKOOPSWERKERS	
Handelsreisigers	Handelsreisiger
Toonbankassistente	Toonbankassistent, smous, petroljoggie, propagandis
MYN EN STEENGROEFWERKERS	
Mynwerkers	Myner, leerlingmyner, meulman
VERVOER- EN KOMMUNIKASIEWERKERS	
Padvervoerwerkers	Bus-, motor-, vragmotor- en trekkerbestuurder, kaartjiesondersoeker, kondukteur, aflewerings- of drywerassistant
Kommunikasiewerkers	Briewebesteller, possorteerder, telefonis, bode, kollektant
DIENSWERKERS	
Polisie en verwante werkers	Polisie (alle range), veld- en boswag, stampolisie, nag-, deur- en hekwag, voertuigtoesighouer
Losieshuis en verwante werkers	Sjef, kok, huishoudkundige matrone, huishoudster, alle werkers in kombuise, met linne en in toesighoudende hoedanighede, kroegman, kelner, halfopgeleide losieshuisbediendes
Diverse werkers in dienshoedanigheid	Opsigter
AMBAGSMANNE EN VAKLEERLINGE	
Ambagsmanne, Vakleerlinge Ongekwalifiseerde ambagsmanne	Gekwalifiseerde en ongekwalifiseerde ambagsmanne en vakleerlinge in die volgende ambagte: (a) Elektrotegniese en motorambagte Passer en draaier, elektrisiën, motorwerktuigkundige (b) Bou- en meubelambagte Messelaar, pleisteraar, bouer, timmerman, skrynwerker, skilder, loodgieter, faktotum (c) Ander ambagte Meulenaar, blokman, haarkapper, leerambag en boekbinder (d) Ambagsmanne en -voormanne (nie-gespesifiseer) Toesighouer, voorman van werke en ambagsman

TABEL 3.1 (vervolg)

Beroepsgroep (hoofletters) en subberoepsgroep (kleinletters)	Beroepe aangetref in die Noord-Sothotuisland
OPERATEURS EN HALFGESKOOLDES	
Operateurs en halfgeskooldes	Voorman, toesighouer, saagmeuloperateur, saagdokter, stootskraper- en hyskraanoperateur, kleremaker, naaldwerkster, pad- en dipbakwerker, halfgeskoolde ingenieurs - of ambagsassistent, assistent vir ambagsmanne wat spesiale indiensopleiding moes ontvang of tegniese kursusse voltooi het
ARBEIDERS	
Arbeiders	Alle arbeiders behalwe plaasarbeiders werksaam buite die owerheidsektor

3.1.2 Werkgeleenthede volgens beroepsgroep

(a) Gevulde en ongevulde poste

'n Weergawe van die getal gevulde en ongevulde poste en werkgeleenthede volgens beroepsgroep volg in tabel 3.2. 'n Fynere verdeling van gevulde en ongevulde poste volgens subberoepsgroepe word in bylaag **A**, **B** en **C** onderskeidelik gegee. As gevolg van afronding kom die totale persentasies nie altyd op 100.0 te staan nie. Gevolglik word die totale persentasie in al die tabelle slegs as 100 aangedui.

Uit tabel 3.2 blyk dat daar in 1968 'n totaal van 20 565 werkgeleenthede (gevulde en ongevulde poste) in hierdie tuisland was. Vir arbeiders bestaan daar die meeste werkgeleenthede, naamlik 9 337 of 45.4 persent van die totale werkgeleenthede. Hierna volg die professionele beroepsgroep met 5 432 werkgeleenthede of 26.4 persent van die totale werkgeleenthede. Die getal ongevulde poste kom te staan op 1 955 of 9.5 persent van die totale werkgeleenthede. Die beroepsgroepe waarvoor daar die meeste ongevulde poste bestaan is vir "Professionele werkers", 1 086 ongevulde poste (20 persent) en "Arbeiders", 483 ongevulde poste (5.2 persent). Dit blyk verder dat die volgende beroepsgroepe na verhouding oor die meeste ongevulde poste beskik, naamlik "Ambagsmanne en vakleerlinge" 145 (37.2 persent) gevolg deur "Klerklike werkers" met 156 (22.3 persent) en "Professionele werkers" met 1 086 ongevulde poste (20 persent).

TABEL 3.2

GEVULDE POSTE, ONGEVULDE POSTE EN WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP

Beroepsgroep	Gevulde poste		Ongevulde poste		Totaal: Werkgeleenthede		Persentasieverdeling van werkgeleenthede volgens beroepsgroep
	Getal	%	Getal	%	Getal	%	
Professionele werkers	4 346	80.0	1 086	20.0	5 432	100	26.4
Besturende, uitvoerende en administratiewe werkers	1 107	98.0	23	2.0	1 130	100	5.5
Klerklike werkers	544	77.7	156	22.3	700	100	3.4
Verkoopswerkers	1 755	98.7	24	1.4	1 779	100	8.7
Myn- en steengroefwerkers	23	100.0	-	-	23	100	0.1
Vervoer- en kommunikasiewerkers	646	97.1	19	2.9	665	100	3.2
Dienswerkers	577	99.1	5	0.9	582	100	2.8
Ambagsmanne en vakleerlinge	245	62.8	145	37.2	390	100	1.9
Operateurs en halfgeskooldes	513	97.3	14	2.7	527	100	2.6
Arbeiders	8 854	94.8	483	5.2	9 337	100	45.4
TOTAAL	18 610	90.5	1 955	9.5	20 565	100	100

(b) Werkgeleenthede volgens beroeps- en bevolkingsgroep

In tabel 3.3 word 'n uiteensetting van werkgeleenthede volgens beroeps- en bevolkingsgroep gegee. Die term "Nie-Blank" sluit ook enkele Kleurlinge wat in dié tuisland aangetref is, in.

Uit tabel 3.3 blyk dat daar 972 werkgeleenthede (4.7 persent) vir Blankes bestaan. Die meeste van hierdie werkgeleenthede is vir professionele werkers wat oor byna die helfte van hierdie werkgeleenthede beskik, naamlik 453 werkgeleenthede (46.6 persent). Die werkgeleenthede vir hierdie beroepsgroep (soos blyk uit bylae A en B) is merendeels vir onderwysers (155 werkgeleenthede), predikante en priesters (107 werkgeleenthede) en tegnici en tegniese assistente (79 werkgeleenthede). Klerklike werkers beskik oor die tweede meeste werkgeleenthede, naamlik 173 werkgeleenthede (17.8 persent).

Die totale werkgeleenthede vir Nie-Blankes kom op 19 593 werkgeleenthede te staan. Die meeste van hierdie werkgeleenthede is vir arbeiders, naamlik 9 337 werkgeleenthede (47.6 persent) gevolg deur professionele werkers met 4 979 werkgeleenthede (25.4 persent). Laasgenoemde werkgeleenthede is hoofsaaklik vir onderwysers (3 389 werkgeleenthede), predikante en priesters (400 werkgeleenthede) en tegnici en tegniese assistente (255 werkgeleenthede).

TABEL 3.3

WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPS- EN BEVOLKINGSGROEP

Beroepsgroep	Werkgeleenthede					
	Blank		Nie-Blank		Totaal	
	Getal	%	Getal	%	Getal	%
Professionele werkers	453	46.6	4 979	25.4	5 432	26.4
Besturende, uitvoerende en administratiewe werkers	116	11.9	1 014	5.2	1 130	5.5
Klerklike werkers	173	17.8	527	2.7	700	3.4
Verkoopswerkers	17	1.7	1 762	9.0	1 779	8.7
Myn- en steengroefwerkers	23	2.4	-	-	23	0.1
Vervoer- en kommunikasiewerkers	9	0.9	656	3.3	665	3.2
Dienswerkers	59	6.1	523	2.7	582	2.8
Ambagsmanne en vakleerlinge	89	9.1	301	1.5	390	1.9
Operateurs en halfgeskooldes	33	3.4	494	2.5	527	2.6
Arbeiders	-	-	9 337	47.6	9 337	45.4
TOTAAL	972	100	19 593	100	20 565	100
%		4.7		95.3		100

(c) Werkgeleenthede volgens beroepsgroep en geslag

In tabel 3.4 volg 'n weergawe van werkgeleenthede volgens beroepsgroep en geslag.

TABEL 3.4

WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP EN GESLAG

Beroepsgroep	Werkgeleenthede					
	Manlik		Vroulik		Totaal	
	Getal	%	Getal	%	Getal	%
Professionele werkers	2 941	54.1	2 491	45.9	5 432	100
Besturende, uitvoerende en administratiewe werkers	999	88.4	131	11.6	1 130	100
Klerklike werkers	619	88.4	81	11.6	700	100
Verkoopswerkers	1 203	67.6	576	32.4	1 779	100
Myn- en steengroefwerkers	23	100.0	-	-	23	100
Vervoer- en kommunikasiewerkers	658	99.0	7	1.1	665	100
Dienswerkers	483	83.0	99	17.0	582	100
Ambagsmanne en vakleerlinge	384	98.5	6	1.5	390	100
Operateurs en halfgeskooldes	433	82.2	94	17.8	527	100
Arbeiders	7 444	79.7	1 893	20.3	9 337	100
TOTAAL	15 187	73.8	5 378	26.2	20 565	100

Tabel 3.4 toon dat daar in al die beroepsgroepe meer werkgeleenthede vir mans as vir vroue is. Die verhouding van die werkgeleenthede vir mans tot dié vir vroue is ongeveer 3 : 1. Die meeste werkgeleenthede vir mans sówel as vroue kom in die beroepsgroepe "Arbeiders" en "Professionele werkers" voor. Vir arbeiders bestaan daar 7 444 werkgeleenthede vir mans teenoor 1 893 vir vroue terwyl daar in die geval van professionele werkers 2 941 werkgeleenthede vir mans teenoor 2 491 werkgeleenthede vir vroue bestaan.

(d) <u>'n Ontleding ten opsigte van die professionele beroepsgroep en die ambagte</u>

Aangesien hierdie beroepsgroepe 'n belangrike rol in die ontwikkeling van onderontwikkelde gebiede speel, word daar in tabelle 3.5 en 3.6 'n fynere ontleding van genoemde beroepsgroepe gegee.

TABEL 3.5

WERKGELEENTHEDE VOLGENS SUBBEROEPSGROEP VIR DIE PROFESSIONELE BEROEPSGROEP

Beroepsgroep	Werkgeleenthede	
	Getal	%
Ingenieurs en verwante werkers	1	0.02
Agronome en skeikundiges	7	0.1
Medici, tandartse en paramediese werkers	60	1.1
Verplegingsberoepe	966	17.8
Tegnici en tegniese assistente	334	6.1
Onderwysberoepe	3 544	65.2
Regsberoepe en rekenmeesters	1	0.02
Predikante en priesters	507	9.3
Skrywers, joernaliste en vertalers	1	0.02
Sosiale werkers en bibliotekarisse	11	0.2
TOTAAL	5 432	100

Volgens tabel 3.5 bestaan die meeste werkgeleenthede vir die professionele beroepsgroep in die volgende subberoepsgroepe: "Onderwysberoepe", 3 544 werkgeleenthede (65.2 persent), "Verplegingsberoepe", 966 werkgeleenthede (17.8 persent) en "Predikante en priesters" 507 werkgeleenthede (9.3 persent).

Uit tabel 3.6 blyk dit dat werkgeleenthede in die ambagsberoepe (gekwalifiseerd) hoofsaaklik in die volgende beroepsgroepe voorkom: "Ambagsmanne en -voormanne (nie gespesifiseer, 176 werkgeleenthede) "Faktotum" (26 werkgeleenthede) en "Motorwerktuigkundige" (11 werkgeleenthede). Die werkgeleenthede in eersgenoemde beroepsgroep is staatsdiensposte wat op die tydstip van opname nie gespesifiseer kon word nie. Uit 'n totaal van 390 ambagswerkgeleenthede is 131, of 33.6 persent van die werkgeleenthede vir ongespesifiseerde ambagsmanne. Dit blyk verder dat die vraag na vakleerlinge baie beperk is aangesien daar slegs 24 werkgeleenthede in hierdie beroepsgroep bestaan.

RAAD VIR GEESTESWETENSKAPLIKE NAVORSING
HUMAN SCIENCES RESEARCH COUNCIL

TABEL 3.6

WERKGELEENTHEDE VOLGENS SUBBEROEPSGROEP VIR DIE AMBAGTE

Beroepsgroep	Werkgeleenthede				
	Kw.(1)	Onkw.(2)	Vakl.(3)	Totaal	%
Passers en draaiers	2	1	-	3	0.8
Elektrisiëns	7	2	-	9	2.3
Motorwerktuigkundiges	11	11	8	30	7.7
Bouers, messelaars, pleisteraars, ens.	4	22	6	32	8.2
Timmermanne, skrynwerkers	-	11	3	14	3.6
Skilders	-	2	2	4	1.0
Loodgieters	-	21	1	22	5.6
Meulenaars	4	9	-	13	3.3
Blokmanne	5	28	-	33	8.5
Boekbinders	-	-	2	2	0.5
Haarkappers	-	9	-	9	2.3
Leerwerkers	-	4	2	6	1.5
Faktotums	26	11	-	37	9.5
Ambagsmanne en -voormanne (nie gespesifiseer)	176	-	-	176	45.1
TOTAAL	235	131	24	390	100

(1) Kw. - Gekwalifiseerde ambagsmanne

(2) Onkw. - Ongekwalifiseerde ambagsmanne

(3) Vakl. - Vakleerlinge

3.2 WERKGELEENTHEDE VOLGENS INDUSTRIËLE SEKTOR

3.2.1 Bedryfstipes wat in die Noord-Sothotuisland voorkom, volgens sektor

In tabel 3.7 word die bedryfstipes wat in die tuisland tydens opname betrek is, volgens sektore geklassifiseer.

TABEL 3.7

BEDRYFSTIPES WAT IN DIE NOORD-SOTHOTUISLAND VOORKOM VOLGENS SEKTOR

Sektor	Bedryfstipe
1. Landbou, bosbou, jag en visvangs	Nie in opname betrek nie
2. Mynbou en steengroewe	Slegs myne is aangetref
3. Fabriekswese	Bakkerye, verwerking van hout, leer, vleis, veselstowwe en rottang, steenmakerye, verwerking van tekstielprodukte, ingenieursfirmas, grofsmede, loodgieters, garages, versoolwerke, motoringenieurswerke, voedsel en drankvervaardiging (behalwe bakkerye en melkerye), skoenrepareerders
4. Konstruksie	Boukontrakteurs
5. Elektrisiteit, gas en water	Geen
6. Handel	Kleinhandelsondernemings, slaghuise, groothandelsondernemings, smouse
7. Vervoer, berging en kommunikasie	Padvervoerkontrakteurs, vuilgoedverwyderaars, busdienste, huurmotors en Poskantoor
8. Dienste	Kerkgenootskappe, sedinggenootskappe, hospitale, kafees, restaurants, eethuise, biersale, aptekers, kruieaptekers, losieshuise, haarkappers, mediese praktyke, arbeidswerwingskantore, banke, bougenootskappe, versekeringsmaatskappye, begrafnisondernemers
9. Owerheid	Bantoe-administrasie en -ontwikkeling, Bantoe-onderwys, Bosbou, Polisie, gebiedsowerheid en stamowerhede

3.2.2 Werkgeleenthede volgens industriële sektor

In tabel 3.8 volg 'n weergawe van werkgeleenthede volgens industriële sektor.

TABEL 3.8

WERKGELEENTHEDE VOLGENS INDUSTRIëLE SEKTOR

Sektor	Werkgeleenthede Getal	%
Mynbou en steengroewe	2 009	9.8
Fabriekswese	346	1.7
Konstruksie	7	0.03
Handel	3 404	16.6
Vervoer, berging en kommunikasie	300	1.5
Dienste	2 986	14.5
Owerheid	11 513	56.0
TOTAAL	20 565	100

Volgens tabel 3.8 bestaan die meeste werkgeleenthede in die owerheidsektor, naamlik 11 513 werkgeleenthede (56 persent). Die sektor "Handel" kom tweede met 3 404 werkgeleenthede (16.6 persent) terwyl die derde en vierde plek onderskeidelik ingeneem word deur die sektor "Dienste" met 2 986 werkgeleenthede (14.5 persent) en die sektor "Mynbou en steengroewe" met 2 009 (9.8 persent). Die werkgeleenthede in laasgenoemde sektor is beperk tot mynbou alleen aangesien geen steengroewe aangetref is nie.

3.3 WERKGELEENTHEDE VOLGENS SEKTOR EN DISTRIK

In tabel 3.9 volg 'n weergawe van die werkgeleenthede volgens sektor en distrik.

Sekere gegewens byvoorbeeld die indiensneming deur die owerheid, Poskantoor en sekere kerkgenootskappe kon nie op 'n distrikbasis verkry word nie en gevolglik is al die werkgeleenthede wat by hierdie instansies bestaan, onder die kategorie "Diverse distrikte" geklassifiseer - arbeiders in diens van die Suid-Afrikaanse Bantoetrust is egter op 'n distriksbasis ingesluit.

TABEL 3.9

WERKGELEENTHEDE VOLGENS SEKTOR EN DISTRIK

Sektor	Potgietersrus	Pietersburg	Bochum	Soekmekaar	Duiwelskloof	Tzaneen	Bosbokrand	Phalaborwa	Sekhukhuni	Nebo	Groblersdal	Diverse distrikte	Totaal
Mynbou en steengroewe	-	1 242	-	-	-	-	-	-	767	-	-	-	2 009
Fabriekswese	29	127	1	14	9	31	10	2	16	93	14	-	346
Konstruksie	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	7
Handel	242	713	307	114	229	150	215	147	532	477	278	-	3 404
Vervoer, berging en kommunikasie	2	34	-	20	50	-	16	88	24	17	11	38	300
Dienste	121	304	113	37	79	67	578	34	399	831	423	-	2 986
Owerheid	600	1 328	96	413	464	747	1 386	262	311	171	306	5 429	11 513
TOTAAL	994	3 748	517	598	838	995	2 205	533	2 049	1 589	1 032	5 467	20 565
% van totaal	4.8	18.2	2.5	2.9	4.1	4.8	10.7	2.6	10.0	7.7	5.0	26.6	100
% van 15 098 (totaal minus "Diverse distrikte")	6.6	24.8	3.4	4.0	5.6	6.6	14.6	3.5	13.6	10.5	6.8	-	100

Uit tabel 3.9 blyk dat die meeste werkgeleenthede in die kategorie "Diverse distrikte" voorkom, naamlik 5 467 werkgeleenthede of 26.6 persent van die totale werkgeleenthede. Wanneer daar 'n vergelyking van die totale werkgeleenthede in die verskillende distrikte gemaak word, sonder dat die werkgeleenthede in "Diverse distrikte" in berekening gebring word, blyk dit dat Pietersburg die meeste werkgeleenthede bied, naamlik 3 748 werkgeleenthede (24.8 persent). Tweedens volg Bosbokrand met 2 205 werkgeleenthede (14.6 persent) en derdens Sekhukhuni met 2 049 werkgeleenthede (13.6 persent). Die distrik met die minste werkgeleenthede is Bochum met 517 werkgeleenthede (3.4 persent).

3.4 WERKGELEENTHEDE VOLGENS SEKTOR EN BEROEPSGROEP

In tabel 3.10 volg 'n uiteensetting van werkgeleenthede volgens beroepsgroep en sektor.

TABEL 3.10

WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP EN SEKTOR

Beroepsgroep	Sektor							
	Mynbou- en steengroewe	Fabriekswese	Konstruksie	Handel	Vervoer	Dienste	Owerheid	Totaal
Professionele werkers	1	-	-	-	-	1 508	3 923	5 432
Besturende, uitvoerende en administratiewe werkers	10	44	-	821	21	116	118	1 130
Klerklike werkers	23	10	-	109	22	79	457	700
Verkoopswerkers	-	3	-	1 599	-	168	9	1 779
Myn- en steengroefwerkers	23	-	-	-	-	-	-	23
Vervoer- en kommunikasiewerkers	5	7	-	127	217	34	275	665
Dienswerkers	4	3	-	99	6	120	350	582
Ambagsmanne en vakleerlinge	10	26	3	41	9	53	248	390
Operateurs en halfgeskooldes	10	19	-	18	4	129	347	527
Arbeiders	1 923	234	4	590	21	779	5 786	9 337
TOTAAL	2 009	346	7	3 404	300	2 986	11 513	20 565

Sekere aspekte soos die belangrikheid van sekere sektore vir die verskaffing van werkgeleenthede asook beroepsgroepe wat die meeste werkgeleenthede bied, word nie weer bespreek nie aangesien dit reeds bespreek is (vergelyk paragraaf 3.2.2 en 3.1). Om 'n enigsins duideliker beeld daar te stel, kan net genoem word dat die 3 923 werkgeleenthede vir professionele werkers in die owerheidsektor hoofsaaklik vir on-

derwysers is, terwyl die 1 508 werkgeleenthede vir dieselfde beroepsgroep onder dienste oorwegend vir verpleegsters is. Die 821 werkgeleenthede vir besturende, uitvoerende en administratiewe werkers in die handelsektor is merendeels vir werkende eienaars.

4 KWALIFIKASIEVEREISTES

4.1 WERKGELEENTHEDE VOLGENS KWALIFIKASIEVEREISTES

In tabel 4.1 volg 'n weergawe van werkgeleenthede volgens minimum kwalifikasievereistes.

TABEL 4.1

WERKGELEENTHEDE VOLGENS KWALIFIKASIEVEREISTES

Kwalifikasievereistes	Werkgeleenthede	
	Getal	%
Lees en skryf tot st. 5	1 818	8.8
St. 6 (of vorm I of II)	1 656	8.1
St. 6 plus ambag (of gelykwaardig)	43	0.2
St. 6 plus onderwysdiploma	1 850	9.0
St. 6 plus ander beroepsopleiding (bv. wewersopleiding)	132	0.6
J.S. (juniorsertifikaat, st. 8, vorm III of IV)	1 192	5.8
J.S. plus ambag (of gelykwaardig) of NTS 1 of 2	251	1.2
J.S. plus onderwysdiploma	1 295	6.3
J.S. plus verplegingskwalifikasies (kraam, algemeen, ens.)	209	1.0
J.S. plus hulpverpleegsterregistrasiesertifikaat	-	-
J.S. plus ander opleiding (bv. tegniese opleiding)	410	2.0
Matriek (st. 10, vorm V)	545	2.7
Matriek plus ambag (of gelykwaardig) of NTS 3	20	0.1
Matriek plus onderwysdiploma	267	1.3
Matriek plus verplegingskwalifikasie	42	0.2
Matriek plus ander beroepsopleiding (bv. in radiografie, teologie)	149	0.7
B-graad, algemeen (B.A., B.Sc.,) of gelykwaardig	23	0.1
Gespesialiseerde B.Sc. (Farm., Agric., Ing., Landmeetk.) of gelykwaardig	16	0.1
M.B., Ch.B. of gelykwaardig	44	0.2
Geregistreerde prokureur, advokaat of gelykwaardig	10	0.1
B-graad plus onderwysdiploma	24	0.1
B-graad plus teologiese kwalifikasie	39	0.2
Enige toepaslike graad	102	0.5
Ongespesifiseer of slegs ondervinding	1 806	8.8
Geen opleiding	8 622	41.9
TOTAAL	20 565	100

Volgens tabel 4.1 is die mees gesogte kwalifikasievereiste 'n st. 6 plus 'n onderwysdiploma, met werkgeleenthede vir 1 850 persone (9 persent). Die tweede meeste werkgeleenthede is vir diegene vir wie 'n kwalifikasievereiste van lees en skryf tot st. 5 gestel word en vir wie daar 1 818 werkgeleenthede (8.8 persent) bestaan. Die volgende populêre kwalifikasievereiste is vir persone wat oor st. 6-kwalifikasies beskik en vir wie daar 1 656 werkgeleenthede, of 8.1 persent van die totale werkgeleenthede, bestaan.

4.2 KWALIFIKASIEVEREISTES VOLGENS BEROEPSGROEP

In tabel 4.2 volg 'n uiteensetting van werkgeleenthede volgens beroepsgroep en kwalifikasievereistes.

TABEL 4.2

WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP EN KWALIFIKASIEVEREISTES

Beroepsgroep	Geen opleiding	Lees en skryf tot st. 5	St. 6 tot vorm II	St. 6 plus beroepsopleiding	J.S. tot vorm IV	J.S. plus beroepsopleiding	Matriek en gelykwaardig	Matriek plus beroepsopleiding	B-graad, gelykwaardig of hoër	Ongespesifiseer, vorige ervaring	Totaal
Professionele werkers	-	63	183	1 958	534	1 892	31	432	242	97	5 432
Besturende, uitvoerende en administratiewe werkers	3	326	283	13	166	1	86	15	15	222	1 130
Klerklike werkers	-	2	85	5	189	23	367	19	1	9	700
Verkoopswerkers	13	897	605	-	130	-	24	-	-	110	1 779
Myn- en steengroefwerkers	-	-	-	8	2	-	-	-	-	13	23
Vervoer- en kommunikasiewerkers	2	325	170	-	46	-	-	-	-	122	665
Dienswerkers	105	121	129	-	88	2	-	-	-	137	582
Ambagsmanne en vakleerlinge	2	28	43	24	10	221	-	11	-	51	390
Operateurs en halfgeskooldes	42	22	122	7	27	26	1	1	-	279	527
Arbeiders	8 455	34	36	10	-	-	36	-	-	766	9 337
TOTAAL	8 622	1 818	1 656	2 025	1 192	2 165	545	478	258	1 806	20 565

Tabel 4.2 toon dat die mees gesogte kwalifikasievereiste vir professionele werkers 'n st. 6 plus beroepsopleiding (1 958 werkgeleenthede) is. Vir klerklike werkers word voorkeur gegee aan persone met 'n kwalifikasie van matriek (367 werkgeleenthede), terwyl daar vir ambagsmanne en vakleerlinge voorkeur gegee word aan diegene wat oor 'n juniorsertifikaat plus beroepsopleiding beskik (221 werkgeleenthede).

4.3 KWALIFIKASIEVEREISTES VOLGENS BEVOLKINGSGROEP

In tabel 4.3 volg 'n weergawe van breë kwalifikasievereistes volgens bevolkingsgroep.

TABEL 4.3

BREË KWALIFIKASIEVEREISTES VOLGENS BEVOLKINGSGROEP

Breë kwalifikasievereistes	Werkgeleenthede					
	Blank		Nie-Blank		Totaal	
	Getal	%	Getal	%	Getal	%
Geen opleiding	-	-	8 622	44.0	8 622	41.9
Lees en skryf tot st. 5	58	6.0	1 760	9.0	1 818	8.8
St. 6 met of sonder beroepsopleiding	41	4.2	3 640	18.6	3 681	17.9
J.S. met of sonder beroepsopleiding	286	29.4	3 071	15.7	3 357	16.3
Matriek met of sonder beroepsopleiding	317	32.6	706	3.6	1 023	5.0
B-graad en hoër	187	19.2	71	0.4	258	1.3
Ongespesifiseer of vorige ervaring	83	8.5	1 723	8.8	1 806	8.8
TOTAAL	972	100	19 593	100	20 565	100

Dit blyk uit tabel 4.3 dat die 8 622 werkgeleenthede of 44 persent van die totale werkgeleenthede waarvoor geen opleiding vereis word nie, net vir Nie-Blankes is. Bo hierdie vlak is die mees gesogte kwalifikasies vir Nie-Blankes st. 6 met of sonder beroepsopleiding waarvoor daar 3 640 werkgeleenthede bestaan (18.6 persent van al die Nie-Blanke werkgeleenthede). Die volgende kwalifikasievereiste wat vir Nie-Blankes die meeste in aanvraag is, is juniorsertifikaat (in tabel J.S.) met of sonder beroepsopleiding (3 071 werkgeleenthede of 15.7 persent). Hierdie kwalifikasievereiste is terselfdertyd ook die populêrste een vir Blankes, vir wie daar 286 (29.4 persent) werkgeleenthede bestaan. Die volgende populêre kwalifikasie vir Nie-Blank-

es is lees en skryf tot st. 5, 1 760 werkgeleenthede (9 persent). Vir 'n hoër kwalifikasie soos matriek met of sonder beroepsopleiding bestaan daar vir Nie-Blankes 706 werkgeleenthede (3.6 persent) teenoor 317 werkgeleenthede (32.6 persent) vir Blankes,

5 TOEKOMSTIGE WERKGELEENTHEDE BY BESTAANDE ONDERNEMINGS

5.1 TOEKOMSTIGE WERKGELEENTHEDE VOLGENS SEKTOR

In tabel 5.1 word die huidige en toekomstige werkgeleenthede, soos dit deur die ondernemers vooruitgeskat is, met mekaar vergelyk.

TABEL 5.1

TOEKOMSTIGE WERKGELEENTHEDE VOLGENS INDUSTRIËLE SEKTOR

Sektor	Werkgeleenthede		Groeikoers % per jaar
	1968	1973	
Mynbou en steengroewe	2 009	2 111	1.0
Fabriekswese	346	444	5.7
Konstruksie	7	7	-
Handel	3 404	3 824	2.5
Vervoer, berging en kommunikasie	300	312	0.8
Dienste	2 986	3 395	2.7
Owerheid	11 513	17 850	11.0
TOTAAL	20 565	27 943	7.2

Volgens tabel 5.1 sal werkgeleenthede in dié tuisland toeneem teen 'n gemiddelde liniêre groeikoers van 7.2 persent per jaar. Die owerheidsektor toon die hoogste groeikoers, naamlik 11 persent per jaar. Hierdie uitbreiding van werkgeleenthede is veral toe te skryf aan beoogde uitbreidings by sisalprojekte in die Groblersdal en Potgietersrus distrikte, waar daar volgens skatting van die landboubeamptes ongeveer 4 500 arbeiders in die 5-jaartydperk 1968-1973 benodig sal word. 'n Ander uitbreiding van werkgeleenthede wat vermelding verdien, is die vraag na onderwysers in die Departement Bantoe-onderwys waar daar in die genoemde tydperk 'n bykomende getal van 943 onderwysers benodig sal word (kyk tabel bylaag C).

Die sektor met die tweede hoogste groeikoers is "Fabriekswese" met 'n jaarlikse groeikoers van 5.7 persent. Die bedryfstipe wat in hierdie sektor die meeste uitbreiding in werkgeleenthede toon, is graanmeulens waar 'n uitbreiding van 40 werkgeleenthede in die vooruitsig gestel word.

Die derde hoogste groeikoers is in die sektor "Dienste" waar 'n jaarlikse groeikoers van 2.7 persent verwag word. Die belangrikste uitbreiding in werkgeleenthede hier word voorsien by hospitale waar die huidige werkgeleenthede met 368 werkgeleenthede sal uitbrei.

5.2 TOEKOMSTIGE WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP

In tabel 5.2 volg 'n uiteensetting van toekomstige werkgeleenthede volgens beroepsgroep.

TABEL 5.2

VERWAGTE GROEI IN WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, SOOS DEUR WERKGEWERS AANGEDUI

Beroepsgroep	Werkgeleenthede		Groeikoers % per jaar
	1968	1973	
Professionele werkers	5 432	6 707	4.7
Besturende, uitvoerende en administratiewe werkers	1 130	1 141	0.2
Klerklike werkers	700	1 010	8.9
Verkoopswerkers	1 779	2 084	3.4
Myn- en steengroefwerkers	23	24	0.9
Vervoer- en kommunikasiewerkers	665	736	2.1
Dienswerkers	582	583	0.03
Ambagsmanne en vakleerlinge	390	489	5.1
Operateurs en halfgeskooldes	527	647	4.6
Arbeiders	9 337	14 522	11.1
TOTAAL	20 565	27 943	7.2

Uit tabel 5.2 blyk dat die beroepsgroep "Arbeiders" die belangrikste toename in werkgeleenthede toon, naamlik 'n toename van 5 185 werkgeleenthede (groeikoers 11.1 persent per jaar). Hierdie toename is veral te wyte aan beoogde uitbreidings by sisalprojekte. Hierna volg die beroepsgroep "Klerklike werkers" met 'n toename van 310 werkgeleenthede (groeikoers 8.9 persent per jaar). Die beroepsgroep met die der-

de hoogste toename is "Ambagsmanne en vakleerlinge" waarvoor daar 'n toename van 99 werkgeleenthede voorsien word (groeikoers 5.1 persent per jaar).

Die groeikoers vir die beroepsgroep "Klerklike werkers" en "Ambagsmanne en vak eerlinge" sou aansienlik hoër vertoon het, as dit nie was vir die feit dat die toekomstige poste in die owerheidsektor hoofsaaklik as vakatures aangedui is nie.

5.3 TOEKOMSTIGE WERKGELEENTHEDE VOLGENS KWALIFIKASIEVEREISTES

In tabel 5.3 volg 'n vergelyking tussen huidige en toekomstige werkgeleenthede volgens kwalifikasievereistes.

TABEL 5.3

TOEKOMSTIGE WERKGELEENTHEDE VOLGENS BREË KWALIFIKASIEVEREISTES

Kwalifikasievereistes	Werkgeleenthede		Groeikoers % per jaar
	1968	1973	
Geen opleiding	8 622	13 357	11.0
Lees en skryf tot st. 5	1 818	1 946	1.4
St. 6 met of sonder beroepsopleiding	3 681	4 476	4.3
J.S. met of sonder beroepsopleiding	3 357	4 046	4.7
Matriek met of sonder beroepsopleiding	1 023	1 452	8.4
B-graad of hoër	258	352	7.3
Geen of ongespesifiseer, of vorige ervaring	1 806	2 314	5.6
TOTAAL	20 565	27 943	7.2

Dit blyk uit tabel 5.3 dat die grootste toename in werkgeleenthede waarvoor 'n opvoedkundige kwalifikasie vereis word, in die volgende kwalifikasiekategorieë verwag word: "Matriek met of sonder beroepsopleiding" van 1 023 tot 1 452 werkgeleenthede (8.4 persent groei per jaar), "B-graad en hoër" (hoofsaaklik dosente aan die Universiteit van die Noorde) van 258 tot 352 werkgeleenthede (7.3 persent groei per jaar) en "J.S. met of sonder beroepsopleiding" van 3 357 tot 4 046 werkgeleenthede (4.7 persent groei per jaar).

Om enigsins 'n idee te kry van die grootte van die de facto-arbeidsaanbod, dit wil sê die getal ekonomies bedrywige persone wat hulle in hierdie tuisland in 1968 bevind het, is daar as volg te werk gegaan: Die bevolkingsyfer is geraam op 920 000 persone (mans en vroue) en hierdie raming is gebaseer op skattings van die Bantoesakekommissarisse van die verskillende distrikte. Indien aanvaar word dat 'n minimum van 1 uit elke 4 persone in hierdie tuisland ekonomies bedrywig moet wees (soos blyk uit verslae oor werkgeleenthede wat reeds verskyn het) kom dit daarop neer dat daar in 1968 ongeveer 230 000 ekonomies bedrywige persone in hierdie tuisland woonagtig was.

In 1968 het daar 20 565 werkgeleenthede in die Noord-Sothotuisland bestaan. Hierdie werkgeleenthede sal aan slegs 8.9 persent van die ekonomies bedrywige persone in die toe bestaande ondernemings 'n heenkome bied. Die oorblywende 91.1 persent sou van òf die landbou òf die grensgebiednywerhede in die omgewing van die tuisland vir hulle bestaan afhanklik wees.

Geen aanduiding van die waarde van die landboupotensiaal in hierdie tuisland kon verkry word nie - syfers wat wel beskikbaar is, is slegs ten opsigte van geografiese streke en nie vir die verskillende etniese gebiede binne hierdie streke nie. Dit is derhalwe nie moontlik om deur middel van inkomstekategorieë (soos in sekere vorige verslae) 'n aanduiding te verkry van hoeveel persone in die landbou 'n bestaan kan maak nie.

7 SLOT

Die gegewens in hierdie verslag is gebaseer op 'n werkgeleentheidsopname wat in 1968 in die Noord-Sothotuisland onderneem is.

(a) In 1968 het daar 20 565 werkgeleenthede (landbou uitgesluit) in die Noord-Sothotuisland bestaan, waarvan 1 955 of 9.5 persent ongevulde poste was.

(b) Die beroepsgroepe waarvoor die meeste werkgeleenthede bestaan, is "Arbeiders", 9 337 (45.4 persent) werkgeleenthede en "Professionele werkers" 5 432 (26.4 persent) werkgeleenthede.

(c) Die meeste ongevulde poste is vir professionele werkers, 1 086 ongevulde poste (20 persent) en vir arbeiders, 483 ongevulde poste (5.2 persent).

(d) Vir Blankes bestaan daar 972 werkgeleenthede (4.7 persent) en vir Nie-Blankes 19 593 werkgeleenthede (95.3 persent). Die beroepsgroepe waarin daar die meeste werkgeleenthede vir Blankes bestaan is "Professionele werkers" 453 werkgeleenthede (46.6 persent) en "Klerklike werkers", 173 werkgeleenthede (17.8 persent). Die meeste werkgeleenthede vir Nie-Blankes is vir arbeiders, 9 337 werkgeleenthede (47.6 persent) en vir professionele werkers, 4 979 werkgeleenthede (25.4 persent).

(e) Die verhouding van die werkgeleenthede vir mans tot dié van vroue is ongeveer 3 : 1. Die meeste werkgeleenthede vir mans sowel as vroue is vir arbeiders (mans, 7 444 en vroue, 1 893 werkgeleenthede) en vir professionele werkers (mans, 2 941 en vroue 2 491 werkgeleenthede).

(f) Die owerheidsektor bied die meeste werkgeleenthede, naamlik 11 513 werkgeleenthede (56 persent), tweedens volg die handelsektor met 3 404 werkgeleenthede (16.6 persent) en derdens die diensteseKtor met 2 986 werkgeleenthede (14.5 persent).

(g) Opvoedkundige kwalifikasies wat strek vanaf lees en skryf tot 'n B-graad en hoër word vir 10 137 werkgeleenthede vereis. Vir 8 622 werkgeleenthede word geen opleiding vereis terwyl vir 1 806 werkgeleenthede hoofsaaklik vorige ervaring vereis word.

(h) Die kwalifikasie wat bo die vlak van st. 5 die meeste in aanvraag is, is 'n st. 6 met of sonder beroepsopleiding waarvoor daar 3 681 werkgeleenthede bestaan. Daarna volg juniorsertifikaat met of sonder beroepsopleiding met 3 357 werkgeleenthede, en matriek met of sonder beroepsopleiding met 1 023 werkgeleenthede. Hierdie drie kwalifikasievereistes is saam verantwoordelik vir 8 061 of 79.5 persent van alle werkgeleenthede waarvoor opvoedkundige kwalifikasies vereis word.

(i) Werkgewers verweg dat werkgeleenthede by hulle ondernemings vir die tydperk 1968 tot 1973 teen 'n gemiddelde liniêre groeikoers van 7.2 persent per jaar sal uitbrei.

(j) Die 20 565 werkgeleenthede wat in 1968 volgens die opname in die Noord-Sothotuisland bestaan het, sou aan 8.9 persent van die ekonomies bedrywige persone werk verskaf het. Die oorblywende 91.1 persent van die ekonomies bedrywige bevolking sou òf in die landbou òf in die omliggende grensgebiednywerhede 'n heenkom moes vind.

BYLAAG A

WERKGELEENTHEDE, GEVULDE POSTE VIR SUBBEROEPSGROEPE VOLGENS BEVOLKINGSGROEP EN GESLAG

Beroepsgroep	Blank			Nie-Blank			Totaal		
	M*	V*	T*	M	V	T	M	V	T
Ingenieurs en verwante werkers	1	-	1	-	-	-	1	-	1
Natuurwetenskaplikes en agronome	-	1	1	-	-	-	-	1	1
Medici, tandartse en paramediese werkers	30	14	44	7	-	7	37	14	51
Verplegingsberoepe	-	47	47	24	864	888	24	911	935
Tegnici en tegniese assistente	71	-	71	51	6	57	122	6	128
Onderwysberoepe	106	23	129	1215	1461	2676	1321	1484	2805
Regsberoepe en rekenmeesters	1	-	1	-	-	-	1	-	1
Predikante en priesters	88	10	98	297	21	318	385	31	416
Skrywers, joernaliste en vertalers	-	-	-	1	-	1	1	-	1
Sosiale werkers en bibliotekarisse	1	-	1	5	1	6	6	1	7
Uitvoerende en administratiewe werkers (Owerheid)	23	-	23	90	-	90	113	-	113
Bestuursberoepe	69	8	77	799	118	917	868	126	994
Boekhouers	6	4	10	32	1	33	38	5	43
Tiksters en snelskriftiksters	-	10	10	8	-	8	8	10	18
Klerke	89	38	127	333	23	356	422	61	483
Handelsreisigers	-	-	-	4	-	4	4	-	4
Toonbankassistente	3	3	6	1187	558	1745	1190	561	1751
Mynwerkers	23	-	23	-	-	-	23	-	23
Padvervoerwerkers	-	-	-	602	-	602	602	-	602
Kommunikasiewerkers	1	6	7	37	-	37	38	6	44
Polisie en verwante werkers	14	-	14	379	-	379	393	-	393
Losieshuis en verwante werkers	1	9	10	28	89	117	29	98	127
Diverse werkers in dienshoedanigheid	33	1	34	23	-	23	56	1	57
<u>Ambagsmanne</u>									
(a) Elektrotegniese en motorambagte	10	-	10	7	-	7	17	-	17
(b) Bou- en meubelambagte	2	-	2	9	-	9	11	-	11
(c) Ander ambagte	4	-	4	20	2	22	24	2	26
(d) Ambagsmanne en -voormanne (nie gespesifiseer)	40	-	40	1	-	1	41	-	41
<u>Vakleerlinge</u>									
(a) Elektrotegniese en motorambagte	-	-	-	6	-	6	6	-	6
(b) Bou- en meubelambagte	4	1	5	7	-	7	11	1	12
(c) Ander ambagte	-	-	-	4	-	4	4	-	4
<u>Ongekwalifiseerde ambagsmanne</u>									
(a) Elektrotegniese en motorambagte	2	-	2	12	-	12	14	-	14
(b) Bou- en meubelambagte	10	-	10	54	-	54	64	-	64
(c) Ander ambagte	-	-	-	47	3	50	47	3	50
Operateurs en halfgeskooldes	18	9	27	402	84	486	420	93	513
Arbeiders	-	-	-	6998	1856	8854	6998	1856	8854
TOTAAL	650	184	834	12689	5087	17776	13339	5271	18610

* M = Manlik
V = Vroulik
T = Totaal

BYLAAG B

WERKGELEENTHEDE, ONGEVULDE POSTE VIR SUBBEROEPSGROEPE VOLGENS BEVOLKINGSGROEP EN GESLAG

Beroepsgroep	Ongevulde Poste								
	Blank			Nie-Blank			Totaal		
	M*	V*	T*	M	V	T	M	V	T
Ingenieurs en verwante werkers	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Natuurwetenskaplikes en agronome	–	1	1	5	–	5	5	1	[illegible]
Medici, tandartse en paramediese werkers	8	1	9	–	–	–	8	1	[illegible]
Verplegingsberoepe	–	7	7	1	23	24	1	30	3[illegible]
Tegnici en tegniese assistente	8	–	8	198	–	198	206	–	20[illegible]
Onderwysberoepe	25	1	26	713	–	713	738	1	73[illegible]
Regsberoepe en rekenmeesters	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Predikante en priesters	6	3	9	77	5	82	83	8	9[illegible]
Skrywers, joernaliste en vertalers	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Sosiale werkers en bibliotekarisse	–	–	–	2	2	4	2	2	[illegible]
Uitvoerende en administratiewe werkers (Owerheid)	8	–	8	–	–	–	8	–	[illegible]
Bestuursberoepe	7	1	8	3	4	7	10	5	1[illegible]
Boekhouers	9	–	9	2	–	2	11	–	1[illegible]
Tiksters en snelskriftiksters	–	–	–	11	2	13	11	2	1[illegible]
Klerke	14	3	17	115	–	115	129	3	13[illegible]
Handelsreisigers	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Toonbankassistente	4	7	11	5	8	13	9	15	2[illegible]
Mynwerkers	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Padvervoerwerkers	–	–	–	4	–	4	4	–	[illegible]
Kommunikasiewerkers	1	1	2	13	–	13	14	1	1[illegible]
Polisie en verwante werkers	–	–	–	1	–	1	1	–	[illegible]
Losieshuis en verwante werkers	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Diverse werkers in dienshoedanigheid	1	–	1	3	–	3	4	–	[illegible]
Ambagsmanne									
(a) Elektrotegniese en motorambagte	3	–	3	–		–	3	–	[illegible]
(b) Bou- en meubelambagte	2	–	2	–		–	2	–	[illegible]
(c) Ander ambagte	–	–	–	–	–	–	–	–	–
(d) Ambagsmanne en -voormanne (nie gespesifiseer)	11	–	11	124	–	124	135	–	13[illegible]
Vakleerlinge									
(a) Elektrotegniese en motorambagte	–	–	–	2	–	2	2	–	[illegible]
(b) Bou- en meubelambagte	–	–	–	–	–	–	–	–	–
(c) Ander ambagte	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ongekwalifiseerde ambagsmanne									
(a) Elektrotegniese en motorambagte	–	–	–	–	–	–	–	–	–
(b) Bou- en meubelambagte	–	–	–	3	–	3	3	–	[illegible]
(c) Ander ambagte	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Operateurs en halfgeskooldes	5	1	6	8	–	8	13	1	1[illegible]
Arbeiders	–	–	–	446	37	483	446	37	48[illegible]
TOTAAL	112	26	138	1736	81	1817	1848	107	195[illegible]

* M = Manlik
V = Vroulik
T = Totaal

BYLAAG C

HUIDIGE EN TOEKOMSTIGE WERKGELEENTHEDE VIR SUBBEROEPSGROEP

Beroepsgroep	Gevulde poste	Ongevulde poste	Huidige werkgeleenthede	Toekomstige werkgeleenthede
Ingenieurs en verwante werkers	1	-	1	1
Natuurwetenskaplikes en agronome	1	6	7	16
Medici, tandartse en paramediese werkers	51	9	60	76
Verplegingsberoepe	935	31	966	1226
Tegnici en tegniese assistente	128	206	334	343
Onderwysberoepe	2805	739	3544	4487
Regsberoepe en rekenmeesters	1	-	1	11
Predikante en priesters	416	91	507	524
Skrywers, joernaliste en vertalers	1	-	1	3
Sosiale werkers, en bibliotekarisse	7	4	11	20
Uitvoerende en administratiewe werkers (owerheid)	113	8	121	141
Bestuursberoepe	994	15	1009	1000
Boekhouers	43	11	54	60
Tiksters en snelskriftiksters	18	13	31	37
Klerke	483	132	615	913
Handelsreisigers	4	-	4	6
Toonbankassistente	1751	24	1775	2078
Mynwerkers	23	-	23	24
Padvervoerwerkers	602	4	606	630
Kommunikasiewerkers	44	15	59	56
Polisie en verwante werkers	393	1	394	404
Losieshuis en verwante werkers	127	-	127	134
Diverse werkers in dienshoedanigheid	57	4	61	45
Ambagsmanne				
(a) Elektrotegniese en motorambagte	17	3	20	32
(b) Bou- en meubelambagte	11	2	13	22
(c) Ander ambagte	26	-	26	57
(d) Ambagsmanne en -voormanne (nie gespesifiseer)	41	135	176	174
Vakleerlinge				
(a) Elektrotegniese en motorambagte	6	2	8	23
(b) Bou- en meubelambagte	12	-	12	14
(c) Ander ambagte	4	-	4	11
Ongekwalifiseerde ambagsmanne				
(a) Elektrotegniese en motorambagte	14	-	14	20
(b) Bou- en meubelambagte	64	3	67	81
(c) Ander ambagte	50	-	50	55
Operateurs en halfgeskooldes	513	14	527	647
Arbeiders	8854	483	9337	14522
TOTAAL	18610	1955	20565	27543